

Zabranjate mladini kaditi. Neki zdravnik je preiskal 37 učencev v starosti 9 do 14 let, ki so se navadili kaditi. Naslednji kajanja so bili pri 27 učenceh jako žalostni: trpeli so na slabi prebavi, bitju srca, njih intelekt je mnogo izgubil, bili so nagnjeni pitju alkoholnih pijač in njih krvni obtok je bil nepravilen; 12 učencev je mnogokrat tekla kri iz nosa, 12 učencev ni moralo vedno spati, eden je postal tuberkulozen. V krvi pušičih otrok se je našlo mnogo manj rdečih teles nego pri drugih otrokih.

Iz slovanskih pokrajin.

○ **Grof Harrach**, eden najuglednejših čeških rodoljubov, je umrl 13. t. m. na Dunaju. Dosegel je visoko starost 82 let. Bil je vnet pospeševalec slovanskega gibanja v Avstriji, poznal je dobro tudi nas Slovence. Zlasti je posvečal svojo pozornost gospodarski povzdigi Dalmacije. Bil je tudi častni občan mesta Ljubljane in „Slovenske Matice“.

○ **Paderevski**, svetovnoznani poljski virtuoz, je daroval za grunvaldsko slavnost spomenik iz bron, ki predstavlja poljskega kralja Jagella, zmagovalca nemškega viteškega reda. Spomenik stane 300.000 frankov. Grunvaldska zbirka je nabrala že čez 1 mil. kron za ustanovitev novih poljskih šol. To bo še najljepši odgovor na Rossegerja.

○ **Čehi na Dunaju.** Dunajski Nemci po vsi pravici trepečejo pred česko poplavo Dunaja. Češki dunajski socialisti imajo nad 90 političnih organizacij; češke strokovne organizacije imajo okroglo 25.000 članov. Češke delavske posredovalnice na Dunaju preskrbujejo svojim rojakom kolikor možno mnogo služb po delavnicah in tvornicah. Pa tudi čeških obrtnikov, zlasti manjših je vedno več. V X. okraju imajo Čehi lastno obrtno nadaljevalno šolo. Češki krojači so ustanovili lastno veliko delavnico za obleke. Poleg 11 krajevnih podružnic „Komenskega“ imajo dunajski Čehi 159 delavnih zavodov in društev, ki podpirajo češki življenjski razvoji. Razentega izhaja na Dunaju 31 čeških časopisov, med njimi dva dnevnika z več nego 20.000 naročniki. Najplivnejši list je „Videnski dennik“, ki je sicer neustrankarski, vendar se mu takoj pozna, da ga urejujejo narodni socialisti.

○ **Slovanski časnikarski shod.** Prihodnji vseslovanski časnikarski shod se vrši v Sofiji meseca julija prihodnjega leta.

○ **Na Benečanskem** je zadnje ljudsko štetje našlo komaj 30.000 Slovencev; izkazalo pa se je, da v mnogih krajih, ki so čisto slovenski, niso našli niti enega Slovenca, v drugih krajih zopet so jih našli mnogo manj, nego jih je v resnici. Mirno se lahko trdi, da živi na Beneškem do 40.000 Slovencev.

○ **Spomenik Karagjorgju**, osvoboditelju Srbije, postavijo na Kalemegdanu v Beogradu. Natečaja za načrt tega spomenika so se udeležili vsi srbski kiparji in Splitčan Paška Vučetić. Nagrado za najboljši načrt v znesku 1000 dinarjev je dobil Vučetić, ki mu je tudi poverjena izvedba spomenika. Spomenik Karagjorgju bo stal 60.000 dinarjev.

○ **O Levu Nikolajeviču Tolstemu.** Dopisnik „Rossije“ se je mudil v Jasni Poljani in poroča, da je Tolstoj popolnoma zdrav. Povedal mu je, da objavijo v nekaterih dnevih večji inozemski listi članek pod imenom „Čingiskan“, v katerem se bode govorilo o sedanjih ruskih razmerah. Némilo je iznenadilo pisatelja, ko mu je žurnalist povedal, da je bilo neko zadnje njegovo delo konfiscirano. — Dejal je: Kako strašne čase imamo v Rusiji. Pritiska se nas od vseh strani: ne moreš govoriti ne pisati ne potom tiska objaviti. — Preteklo soboto je obiskal Tolstega dirigent Kusevický s francoskim orkestrom na lok. Tolstoj se je dolgo pogovarjal z godci in se je pokazalo, da izvrstno pozna klasično muziko.

○ **Spomenik komponistu Smetani**, ustvaritelju moderne češke glasbe, hoče postaviti v Pragi društvo, ki se je te dni konstituiralo. Predsednikom je bil izvoljen dvorni svetnik prof. dr. Jar. Goll, drugi rektor češke univerze, v odboru sta med drugimi komponist in šef opere „Nar. divadla“ Kovačovic in slikar Švabinský. Drnštvo ima 7570 K premoženja.

Razgled po šolskem svetu.

— **Zabranjeno rusko predavanje v Pragi.** Deželni šolski svet za kraljevino Češko je odbil prošnjo „Ruskega kruška“, da sme predavati o ruski kulturi. Vzrokov ni navedel. Svoboda!

— **Reciprocityta zagrebškega vseučilišča.** Poslanca dr. Ploj in dr. Laginja sta vložila v min. predsedstvu in pri naučnem ministru spomenico, v kateri zahtevata, da lahko visokošolci iz Dalmacije, Istre in Trsta polagajo tudi v Avstriji veljavne izpite na zagrebškem vseučilišču. Oba ministra sta obljubila, da bosta to željo upoštevala, treba bo samo stopiti s hrvaško deželno vlado v dogovor, da se uvede za te dijake tak načrt za predavanja in izkušnje, ki bi bil prikladen tudi za avstrijske razmere.

— **Inštalacija rektora češke univerze.** Po starinski navadi je bil svečano inštaliran v Pragi novi rektor češke univerze dr. Jo-

sip Král. Prorektor dr. Heyrovsky je poročal o delu vseučilišča v minolem letu, posebno o stavbnih delih za nove vseučiliške prostore. — Ob začetku šol. l. 1909/10. je bilo na univerzi 184 profesorjev in docentov. V zimskem semestru 1908/09 je bilo vpisanih 4193 slušateljev. Dr. Heyrovsky je z osebitem zadoščenjem konstatiral naraščanje števila jugoslovanskih dijakov na češki univerzi. Dočim je bilo v zimskem semestru 1907/08 26 Hrvatov in Srbov, je v zimskem semestru 1908/09 njihovo število naraslo na 117. Slovenski akademiki so bili naprosili senat, da bi priredil na univerzi posebne slovenske tečaje za slov. pravnike, da bi se tako postavil temelj slovanski univerzi. Senat je bil pripravljen ustreči tej želji, a ministrstvo je odbilo dotično prošnjo, češ, da se na temelju zakona sme na češki univerzi predavati samo v češkem jeziku. Na to je govornik odstopil svojo službo novoizvoljenemu rektorju dr. Josip Králu. ki se je v svojem imatrikularnem govoru spominjal prvega češkega rektorja Jána Husa; potem pa je predaval o literarnem delu humanističnih profesorjev Karlove univerze v l. 1409—1622. Novoizvoljeni rektor je rodom Pražan. Doktoriral je leta 1878. Na univerzi je začel delovati 1882. Dr. Král je priznan češki literat; spisal je mnoga dela v češkem, nemškem in latinskem jeziku.

— **Italijanski dijaki se pripravljajo za vstajo.** Italijanski dijaki na Dunaju so imeli zborovanje, na katerem so zahtevali italijansko vseučilišče v Trstu. Ogrorna večina je bila za to, da se započne energična akcija, a manjšina je razložila, da je bolje nekoliko počakati z ozirom na politični položaj, a medtem naj se vzdržuje najtesnejše zveze z italijanskimi posjanci. Zaraditega se je sestavila resolucija, v kateri se pozivlje italijanske poslance, naj se nájživahnejše zavzamejo da vlada otvori italijansko pravno fakulteto v Trstu za nadomestilo v Inomestu, poleg tega naj se prizna veljavnost izpitov, dovršenih na vseučiliščih v kraljevini Italiji. Ako vlada tega noče, groze italijanski dijaki z uporom.

Z gospodarskega polja.

— **Ustanovitev „Zveze jugoslovanskih hranilnic“** je vprašanje najbližje bodočnosti. Dne 13. novembra so v Ljubljani zastopniki skoro vseh hrv. in slov. hranilnic sklenili tako zvezo osnovati. To bo ogromnega gospodarskega pomena. Boj proti nemškemu kapitalu se mora pričeti sistematično na vseh črtah. Obeta se nam tudi državna zveza slovenskih hranilnic.

Po sklepu lista.

* **Štajerski deželni šolski svet** je letos prikrajšal učiteljem božične počitnice s tem, da je odredil, da morajo v četrtek, dne 23. decembra 1909, imeti šole in to z ozirom na izvršilne predpise k def. šol. in učn. redu § 56.—58., ki pravi: Ob četrtek, pred katerim ali po katerem je neposredno šole prost dan, se mora poučevati. — Toda tega se tudi dež. šol. svet ne drži docela, zakaj letos je n. pr. odredil, da sme četrtek 18. novembra (dan pred Elizabeto), biti pouka prost. Kaka je torej to praksa? Po postavi bi bilo pravilneja, da bi imeli 18. novembra šole, kakor da moramo s v. večer ali dan pred Božičem s poukom nadomestiti. To je krivično! Štajersko učiteljstvo se mora pobrigati, da se omenjeni predpisi precizirajo v toliko, da se mora poučevati ob četrtek, pred katerim ali po katerem je kak praznik (cerkveni), izjemno 18. avgust, 4. oktober in 19. november. — Prosimo še za druga mnenja!

* **Slovenci, poslušajte!** V Hartbergu na Gor. Štajerskem se je zbralo dne 5. t. m. petnajst občinskih predstojnikov okrajev Hartberg in Pöllau, med njimi deželni poslanec Gerlitz. Zborovalci so sprejeli sledečo resolucijo: Dne 5. decembra 1909 v gostilnici dež. poslanca g. Gerlitz v Hartbergu zbrani župani 15tih občin okr. Hartberg in Pöllau protestirajo v imenu prebivalcev teh občin proti zapostavljanju njihovih šol z ozirom na krajevni razred. Sramotno je za nas, da se ravno šole v imenovanih krajih vedno zapostavljajo. Ali so naše šole kazenske postaje, ali dosežejo naši učitelji manj kakor oni prvega in drugega plačilnega razreda? Ali nima naš davčni kraljar polne vrednosti? — V krogih naših učiteljev, ne manj pa tudi vsega prebivalstva navedenih občin vlada zaradi te krivične razdelitve krajevnih razredov velika ogorčenost, ki silno nasprotuje prijaznosti našega prebivalstva napram šoli. Mi zidamo nove šole in jih opremljamo z vsem potrebnim po ukazih šolskih oblastnij — mi zahtevamo torej, da se izvede na naših učiteljih § 55. drž. šol. zakona in zahtevamo, da se takoj uredijo plače naših učiteljev po prvem plačilnem razredu. To pomoč pričakujemo od zasedanja dež. zbora meseca decembra. Končno zahtevamo odpravo krivičnega in času neprimerne krajevnorazrednega sistema! — Tako Nemci! Kako pa — Slovenci?!

Listnica uredništva.

Z današnjo številko zaključuje naš list svoj 49. letnik. Zavezt imamo, da smo pošteno delali tudi letos natančno po svojem programu. Tako bodi prihodnje leto! Skrb naših prijateljev in prijateljic je, da skrbje za čvrsto gnotno podporo, vse drugo je stvar naših sodelavcev in našega uredništva. Na delo! P. F.: Porabimo s prihodnjem letniku. Listek jubilejske številke je že napolnjen. — A. W.: Porabimo v jubilejski številki. Kakor vidite, je bilo danes nemogoče. — V London: Literarno zgodovino narodnega gospodarstva smo prejeli in jo začnemo priobčevati v prihodnjem letniku. Veseli nas, da niste v daljnem svetu pozabili na nas, kakor pozabljajo na naše učiteljstvo tisti, ki žive tik njega. Pozdrav! — Jubilejska številka je z daljšimi članki dobro preskrbljena. Kdor misli priobčiti kaj krajšega, naj pošlje takoj, sicer se ne moremo na nikogar več ozirati! — Na vse strani: Vesele praznike!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 3490. Kranjsko. 196 1—1

V šolskem okraju ljubljanske okolice se razpisuje naslednji učni mesti z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje:

1. učni in voditeljsko mesto na enorazredni ljudski šoli na Drenovem griču;
2. učni mesto na dvorazredni ljudski šoli v Št. Juriju.

Pravilno opremljena prošnje za eno izmed teh učnih mest je predpisanim službenim potom semkaj predlagati

do 20. januarja 1910.

V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščeni prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 12. decembra 1909.

St. 1975. 195 1—1

Na dvorazredni ljudski šoli v Hotedrčici se razpisuje s tem nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 15. januarja 1910.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 14. decembra 1909.

St. 2626. 199 1—1

V črnomaljskem šolskem okraju se razpisujejo učna mesta na štirikazrednici v Črnomlju in učno mesto na trirazrednici v Semiču v stalno ter učno mesto na novi enorazrednici v Starilipi na Vinici v stalno oziroma začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom semkaj vlagajo do 15. januarja 1910.

Zaradi otvoritve obrtne nadaljevalne šole na ljudski šoli v Črnomlju, se bodo za to šolo upoštevali v prvi vrsti moški prosilci.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 16. decembra 1909.

Uredništvo in upravištvo
„Učiteljskega Tovariša“ vsem
sotrudnikom in naročnikom:
Srečno leto 1910!

Srečno
ново leto

želi vsem cenj. gg. učiteljem
in njih rodbinam v mestu in
na deželi in se priporoča za
obilen obisk

Jurij Marenče

gostilničar na Dolenjski cesti.

30 24—24

Angleško skladišče oblek

Ljubljana, Glavni trg 5.

Največja zaloga in izbira oblek za gospode in dečke, sportnih oblek, površnikov, dežnih plaštev in zimskih suken. Obleke in površniki, kakor tudi damski kostumi se izdelujejo po meri in najnovjšem kroju.

Na zahtevanje se pošilja na izbirno tudi brez poročila.

V zalogi so vedno najmodernejše danske obleke.

Jako nizke cene. O. Bernatovič.

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Za božične praznike

nudiva slavnemu občinstvu v najinem najmodernejše urejenem zavodu z mlekom opitano, zaklano, opukano, iztrebljeno in na francoski način dresirano perotnino najfinejšega mesa in izbornega okusa, kakor: purane, gosi, race, kapune, pularde, kokoši za juho, piščance za peko in piščance za ocvrtnje po najnižjih dnevnih cenah. — P. n. perotninorejce opozarjava na v najinem zavodu izrejeno kuretnino, jamčeno najčistejših pasem kakor: „Phym. Rocks“, „Orpington“, „Brahma“, „Wyandottes“ in „Mechelner“ ter na jajca od teh plemenjakov, ki jih oddajava po najnižje mogočih cenah. — Zaloga različnega perja za pernice, blazine itd. — Ogled zavoda je vsakemu interesentu proti zglastitvi v najini pisarni dovoljen.

Z odličnim spoštovanjem

Krapš & Ditrich, prvi in največji zavod za izrejo in opitanje perotnine na Kranjskem.
Zgornja Šiška pri Ljubljani. Telefon št. 276. 200—1

Srečno novo leto

želi cenjenemu učiteljstvu

„Učiteljska tiskarna“

v Ljubljani.